

Didžioji literatūra, lyginama su Marcello Prousto, Roberto Musilio, Thomo Manno kūriniais.

Berlingske Tidende

MANO KOVA

PENKTA KNYGA

kartais turi lyti

Karl Ove Knausgård

baltos lankos

Karl Ove Knausgård

MANO KOVA

PENKTA KNYGA

kartais turi lyti

romanas

Iš norvegų kalbos vertė Justė Nepaitė

baltos lankos

Keturiolika metų, pragyventų Bergene nuo 1988 iki 2002-ųjų, jau kadai prabėgo, neliko nė pėdsako, išskyrus pavienius epizodus, įsirežusius įvairiems žmonėms į atmintį, kartais šmėkštelėjančius jiems galvoje, ir galiausiai visa, ką iš to laikotarpio pamenu pats. Bet pamenu stebėtinai mažai. Iš tų tūkstančių dienų, praėjusių mažame lietaus merkiamame Vakarų Norvegijos mieste su ankštomis gatvelėmis, teišliko keletas įvykių ir apščiai nuotaikų. Tąsyk rašiau dienoraštį, bet jį sudeginau. Padariu šiek tiek nuotraukų, išsaugojau dvylika, dabar jos guli ant grindų prie rašomojo stalo kartu su anuomet gautais laiškais. Perverčiau juos, paskaitinėjau atskiras vietas ir kaip visada pasijutau prislėgtas – koks siaubingas laikotarpis tai buvo. Išmaniau tiek mažai, o užmojų turėjau tokių didelių, ir man niekas nesisekė. Bet koks pakylėtas jaučiausi prieš ten persikeldamas! Tą vasarą su Larsu pakeleivingais automobiliais nusigavome į Florenciją, čia praleidome kelias dienas, paskui važiavome į Brindizį traukiniu, o jame buvo taip karšta, kad iškišus galvą pro langą rodėsi, jog viduje svilina. Naktis Brindizyje: tamsus dangus, balti namukai, kone svajinga šiluma, parkuose minios žmonių, visur aplink zuja jaunuoliai su mopedais, aidi šūksniai ir triukšmas. Atsistojome į eilę prie plauksiančio į Pirėją didelio laivo trapo, kartu rikiavosi daugybė kitų keleivių – beveik visi jauni ir su kuprinėmis ant pečių kaip mudu. Rode buvo keturiasdešimt devyni laipsniai karščio. Dieną praleidome Atėnuose, chaotiškiausiame mieste, kokiame tik esu buvęs, ten irgi tvyrojo beprotiškas karštis, paskui kateriu nuplaukėme į Parą ir Antiparą, čia kasdien gulinėdavome paplūdimyje, o vakarais prisigerdavome. Vieną naktį sutikome kelias norveges merginas, o kol buvau tualete, Larsas joms priporino esąs rašytojas, ketinantis rudenį studijuoti Rašymo meno akademijoje. Man grįžus, kalba apie tai jau buvo

įsisukusi. Larsas tik žiūrėjo į mane ir šypsojosi. Ką jis daro? Žinojau, kad kartais linkęs pameluoti, bet tiesiai man į akis? Nieko nesakiau, bet pažadėjau sau ateityje laikytis nuo jo atokiai. Kartu grįžome į Aténus, buvau išleidęs beveik visus pinigus, o Larsas dar turėjo krūvą ir ketino po kelių dienų grįžti namo lėktuvu. Sėdėjome lauko restorane, jis valgė vištieną, smakras blizgėjo nuo taukų, tuo metu aš gėriau vandenį. Nieku gyvu nenorėjau prašyti jo pinigų, būčiau sutikęs priimti tik tuo atveju, jei pats būtų pasiūlęs paskolinti. Bet jis nesiūlė ir sėdėjau alkanas. Kitą dieną Larsas išvyko į oro uostą, o aš autobusu pavažiavau už miesto, išlipau greitkelyje ir iškėliau ranką. Vos po kelių minučių prie manęs sustojo policijos automobilis, policininkai nemokėjo nė žodelio angliškai, bet supratau, kad stabdyti pakeleivingus automobilius šioje vietoje draudžiama, taigi autobusu grįžau į centrą ir už paskutinius pinigus nusipirkau traukinio bilietą į Vieną, batoną, didelį butelį kolas ir bloką cigarečių.

Maniau, kad kelionė truks kelias valandas, ir patyriau šoką supratęs, jog važiuoti teks beveik dvi paras. Kupė sėdėjo mano bendraamžis švedas ir, kaip vėliau paaiškėjo, dvi pora metų vyresnės merginos – anglės. Jau buvome Jugoslavijos gilumoje, kai jos sumojo, kad neturiu nei pinigų, nei maisto, tad pasidalijo saviškiu. Peizažas už langų buvo toks gražus, net širdį gėlė. Slėniai ir upės, ūkiai ir kaimeliai, žmonės, vilkinčios kone devyniolikto amžiaus drabužiais, panašiai ir dirbantys žemę – pasikinkę arklius, su vežimais, dalgiais ir plūgais. Dalis vagonų buvo sovietiniai, vakare juos perėjau ir buvau pakerėtas man nesuprantamų raidžių, svetimų kvapų, neįprasto interjero ir nepažįstamų veidų. Kai pasiekėme Vieną, Marija – viena iš anglių merginų – pageidavo apsi-keisti su manimi adresais; ji buvo patraukli ir šiaip jau būčiau norėjęs kada nors aplankyti ją Norfolke, gal net tapti pora ir kartu apsigyventi, bet tądien, mums klajojant gatvėmis Vienos pakraštyje, man tai nerūpėjo, vis dar buvau apsėstas Ingvilės – nors tebuvome susitikę vienąsyk, tą pavasarį per Velykas, o vėliau tik rašėme vienas kitam laiškus, pagalvojus apie ją visa kita nublankdavo. Susistabdžiau automobilį, vairuojamą lieknos maždaug trisdešimtmetės šviesiaplaukės, ji išleido mane prie degalinės greitkelyje, ten pasiklausinėjau krovinių auto-mobilių vairuotojų, ar galėtų pavežti, ir vienas jų, žibančių akių liesas

tamsiaplaukis, artėjantis prie šeštos dešimties, man linktelėjo, tik pasakė pirma pavalgysiantis.

Stovėjau lauke, gaubiamas šiltų sutemų, ir rūkydamas stebėjau švieseles pakelėse, temstant jos vis ryškėjo panirdamos į eismo gausmą, kartais pertraukiamą trumpų, bet šaižių automobilių durelių pokštelėjimų ir netikėtai pasigirstančių balsų, žmonėms žingsniuojant per stovėjimo aikštelę į degalinę ar iš jos. Degalinėje jie sėdėjo po vieną ir valgė tylėdami, tik vienas kitas staliukas buvo aptūptas šeimų su mažais vaikais. Širdyje jutau tylų džiugesį, būtent tokias akimirkas labiausiai mėgau – įprasti ir gerai pažįstami dalykai, tokie kaip greitkelis, degalinė, valgykla, čia vis dėlto atrodė kitaip, gausūs neįprastų detalių. Išėjęs vairuotojas man linktelėjo, nusekiau jam iš paskos, įsiropščiau į milžinišką krovininį automobilį, už nugaros pasidėjau kuprinę ir įsitaisiau. Jis paleido variklį, mašina ėmė burgzti ir purtytis, užsižiebė žibintai ir mes lėtai išriedėjome į kelią; vairuotojas pamažu vis didino greitį, kol įsilėkėme pirma greitkelio juosta, ir tik tada pirmą kartą į mane pažvelgė. *Sweden?* – paklausė. *Norwegen*, – atsakiau. *Ah, Norwegen!*

Važiavau su juo visą naktį ir dalį kitos dienos. Pavardijome kai kuriuos futbolininkus, jis ypač užsidegė išgirdęs Runės Bratseto vardą, bet nemokėjo angliškai, taigi pasikalbėti neišėjo.

Vokietiją pasiekiau išbadėjęs, tačiau neturėjau nė skatiko kišenėje, tad beliko rūkyti, stabdyti pakeleivingus automobilius ir tikėtis geriausio. Sustoję raudoną golfą vairuojantis jaunas vyrukas, prisistatė esąs Bjornas ir prasitarė ketinantis važiuoti toli; su juo kalba mezgėsi lengvai, o vakare, kai Bjornas pasiekė savo kelionės tikslą, pasikvietė mane į svečius ir pavaišino dribsniais su pienu, suvalgiau jų net tris porcijas, tada parodė atostogų nuotraukas iš Norvegijos ir Švedijos, ten juodu su broliu lankėsi vaikystėje, tėvas buvo pamišęs dėl Skandinavijos, todėl ir pavadino jį Bjornu. Brolis esąs vardu Turas, pasakė ir palingavo galva. Bjornas pavėžėjo mane iki greitkelio, atsidėkodamas padovanojau trigubą „The Clash“ albumą, jis paspaudė man ranką, palinkėjome kits kitam sėkmės ir vėl likau vienas stypsoti prie šalutinio kelio. Po trijų valandų sustoję raudonas „Citroën 2CV“, jo vairuotojas, barzdotas susivėlęs akiniuotis, pasakė važiuojantis į Daniją ir galintis paimti mane kartu. Visą kelią kalbino, susidomėjo išgirdęs, kad rašau,

man jis pasirodė esąs koks nors profesorius, valgykloje jis mane pavaišino, tada kelias valandas miegojau, o kai pasiekėme Daniją, vėl pavaišino pietumis; kai galop atsisveikinome, buvau vidury Danijos, vos kelios valandos nuo Hirtshalso, vadinasi, beveik namie. Bet paskutinė kelionės atkarpa ėjosi ne taip sklandžiai, vienu automobiliu pavažiavau vos kelias dešimtis kilometrų, vienuoliktą vakaro tebuvau pasiekęs Liokeną ir nutariau pernaktvoti paplūdimyje. Siauru keliu stypinau per žemą mišką, asfaltas vietomis buvo smėlėtas ir netrukus prieš akis iškilo kopos, o kai ant jų užsiropščiau, šviesioje skandinaviškos vasaros naktyje prieš akis atsivėrė pilkšva žvilganti jūra. Iš kempingo, o gal poilsio namelių miestelio, esančio už kelių šimtų metrų, aidėjo balsai ir variklių gausmas.

Gera būti prie jūros. Justi silpną druskos kvapą, gaivaus oro gūsius. Čia mano jūra, esu beveik namie.

Susiradęs įdubą išsivyniojau miegmaišį, įlindęs užsitraukiau užtrauktuką ir užsimerkiau. Buvo neįtikėtina, atrodo, bet kas gali mane čia užklupti, tačiau pastarosios dienos taip išvargino, kad užmigau akimirksniu.

Pažadino lietus. Sušalęs ir pastiręs išlindau iš miegmaišio, apsimoviau kelnes, susirinkau daiktus ir pradėjau kulniuoti miesto pusėn. Buvo šešios valandos ryto. Iš pilko dangaus tyliai ir beveik nepastebimai krito smulkūs lietaus lašai, norėdamas sušilti paspartinau žingsnį. Persekiojo tą naktį regėto sapno nuotaika. Sapnavau tėčio brolių Guna-
rą, jis buvo piktas, nes pasigėriau ir kažko prisidirbau – tokios detalės iškilo atmintyje, kai spėriai myniau per tą patį žemą mišką, kuriuo vakar buvau atėjęs į paplūdimį. Medžiai stirksojo nė nekrustelėdami, papildėję nuo storo debesų apkloto, atrodo kone negyvi. Smėlis tarp jų buvo supustytas nenuspėjama, vis kintančiais, bet vis viena aiškiais raštais, vietomis buvo užliejęs šiurkštų asfaltą it smiltelių upė.

Priėjęs platesnį kelią kulniavau juo kelis kilometrus, tada sankryžoje pasidėjau kuprinę ir iškėliau ranką. Iki Hirtshalso ne taip toli. Bet neišsivaizdavau, kas lauks, kai jį pasieksiu: pinigų juk neturiu, todėl patekti į Kristiansando keltą nebus taip paprasta. Gal pavyks susitarti, kad vėliau atsiųstų sąskaitą? Jei sutiksiu kokią draugišką sielą, supratingai pažiūrėsiančią į mano padėtį.